

JUNGTINIŲ TAUTŲ BENDROSIOS KLIMATO KAITOS KONVENCIJOS KIOTO PROTOKOLAS

Šio Protokolo Šalys,
būdamos Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos (toliau – Konvencija)
 Šalys;
siekdamos Konvencijos galutinio tikslo, išdėstyto jos 2 straipsnyje;
prisimindamos Konvencijos nuostatas;
vadovaudamosi Konvencijos 3 straipsniu;
laikydamosi Berlyno mandato, priimto Konvencijos Šalių konferencijos sprendimu 1/CP.1 pirmojoje sesijoje,
 s u s i t a r è:

1 straipsnis

Šiam Protokolui taikomi Konvencijos 1 straipsnyje pateikiami sąvokų apibrėžimai. Be to:

1. „Šalių konferencija“ – Konvencijos Šalių konferencija.
2. „Konvencija“ – Jungtinių Tautų bendroji klimato kaitos konvencija, priimta 1992 m. gegužės 9 d. Niujorke.
3. „Tarpvyriausybinių klimato kaitos komisija“ – 1988 m. Pasaulio meteorologinės organizacijos ir Jungtinių Tautų Aplinkos apsaugos programos įsteigta Tarpvyriausybinių klimato kaitos komisija.
4. „Monrealio protokolas“ – Monrealio protokolas dėl ozono sluoksnį ardančių medžiagų, priimtas 1987 m. rugsėjo 16 d. Monrealyje, vėliau pataisytas ir iš dalies pakeistas.
5. „Dalyvaujančiosios ir balsuojančiosios Šalys“ – Šalys, dalyvaujančios ir balsuojančios už arba prieš.
6. „Šalis“, jei kontekstas nenumato kitaip, – šio Protokolo Šalis.
7. „Į I priedą įrašyta Šalis“ – Šalis, įrašyta į Konvencijos I priedą, jį papildant, arba Šalis, kuri yra padariusi pranešimą pagal Konvencijos 4 straipsnio 2 dalies g punktą.

2 straipsnis

1. Siekdama skatinti tvarią plėtrą ir stengdamasi laikytis kiekiais nustatytų įsipareigojimų riboti ir mažinti išmetamus teršalus, kaip numatyta 3 straipsnyje, kiekviena į I priedą įrašyta Šalis:

- a) įgyvendina ir (arba) toliau tobulina politiką bei priemones atsižvelgdama į savo šalies aplinkybes, tokias kaip:
  - i) energijos taupymas atitinkamuose šalies ūkio sektoriuose;
  - ii) šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kurioms Monrealio protokolas netaikomas, absorbentų ir kaupiklių apsauga ir gerinimas, atsižvelgiant į savo įsipareigojimus pagal tarptautinius aplinkos apsaugos susitarimus; tvarios miškininkystės praktikos skatinimas, apželdinimas miškais ir miškų atsodinimas;
  - iii) tvarių žemės ūkio formų skatinimas, atsižvelgiant į klimato kaitą;
  - iv) naujų ir atsinaujinančių energijos formų, anglies dioksido absorbavimo technologijų, pažangių ir naujoviškų ekologiškai saugių technologijų skatinimas, tyrimas, plėtra ir platesnis naudojimas;
  - v) nuoseklus rinkos disproporcijų, fiskalinių paskatų, mokesčių ir maitų lengvatų bei subsidijų, kurios prieštarauja Konvencijos tikslams ir yra susijusios su rinkos mechanizmais, mažinimas ir visiškai panaikinimas visuose šiltnamio efektą sukeliančias dujas išmetančiuose sektoriuose;

- vi) reikiamų reformų skatinimas atitinkamuose sektoriuose siekiant stiprinti politiką ir priemones, ribojančias ir mažinančias išmetamas šiltnamio efektą sukeliančias dujas, kurioms Monrealio protokolas netaikomas;
- vii) priemonės, ribojančios ir (arba) mažinančios šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kurioms Monrealio protokolas netaikomas, išmetimus transporto sektoriuje;
- viii) metano išmetimo ribojimas ir (arba) mažinimas, jį perdirbant ir panaudojant tvarkant atliekas, gaminant, perduodant ir paskirstant energiją;

b) bendradarbiauja su kitomis Šalimis siekdamos stiprinti jų atskiro ir bendros politikos bei priemonių, priimtų pagal šį straipsnį ir laikantis Konvencijos 4 straipsnio 2 dalies e punkto i papunkčio, veiksmingumą. Šiuo tikslu Šalys keičiasi patirtimi ir informacija apie tokią politiką ir priemones bei ieško būdų joms sugretinti, padaryti skaidresnes ir veiksmingesnes. Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, savo pirmojoje sesijoje arba vėliau, kai tik praktiškai yra įmanoma, atsižvelgdama į visą turimą informaciją apsversto būdus, kaip palengvinti toki bendradarbiavimą.

2. Į I priedą įrašytos Šalys, veikdamos atitinkamai per Tarptautinę civilinės aviacijos organizaciją ir Tarptautinę jūrų organizaciją, siekia riboti ir mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kurioms Monrealio protokolas netaikomas, išmetimus iš orlaivių ir jūrų laivų degalų talpyklų.

3. Į I priedą įrašytos Šalys, atsižvelgdamos į Konvencijos 3 straipsnį, stengiasi įgyvendinti pagal šį straipsnį numatytą politiką ir priemones taip, kad sumažintų neigiamą poveikį, įskaitant neigiamą klimato kaitos poveikį, poveikį tarptautinei prekybai, ir socialinį, ekologinį bei ekonominį poveikį kitoms Šalims, ypač besivystančioms Šalims, ir Šalims, nurodytoms Konvencijos 4 straipsnio 8 ir 9 dalyse. Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, gali prireikus imtis kitų priemonių šios straipsnio dalies nuostatomis įgyvendinti.

4. Jei Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, nusprendžia, kad būtų naudinga, atsižvelgiant į skirtingas nacionalines aplinkybes ir skirtingą galimą poveikį, koordinuoti šio straipsnio 1 dalies a punkte numatytą politiką ir priemones, ieško būdų ir kelių tokioms priemonėms ir politikai geriau koordinuoti.

3 straipsnis

1. Į I priedą įrašytos Šalys, kiekviena atskirai ir visos drauge, užtikrina, kad bendras jų išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, išvardytų A priede ir apskaičiuotų remiantis antropogeniniu anglies dioksido ekvivalentu, kiekis neviršytų joms nustatytų normų, apskaičiuotų pagal jų kiekiais nustatytus įsipareigojimus riboti ir mažinti išmetamus teršalus, įrašytus į B priedą, bei šio straipsnio nuostatas, ir kad įsipareigojimų laikotarpiu nuo 2008 m. iki 2012 m. būtų galima sumažinti tokių išmetamų dujų bendrą kiekį, palyginti su 1990 m., bent 5 procentais.

2. Iki 2005 m. kiekviena į I priedą įrašyta Šalis turi padaryti akivaizdžią pažangą, vykdydama savo įsipareigojimus pagal šį Protokolą.

3. Kiekvienos į I priedą įrašytos Šalies įsipareigojimų pagal šį straipsnį vykdymas vertinamas pagal šiltnamio efektą sukeliančių dujų grynuosius išmetamus iš šaltinių ir absorbentais pašalintų kiekio pokyčius, įvykusius tiesiogiai dėl pasikeitusios žemės naudojimo ir miškininkystės veiklos nuo 1990 m. želdinimo miškais, miškų atsodinimo ir kirtimo srityje, kai anglies sancaupų pokyčius bet kuriuo įsipareigojimų laikotarpiu galima patikrinti. Ataskaitos dėl išmetamų iš šaltinių ir absorbentais pašalintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, susijusių su tokia veikla, pateikiamos skaidriai ir taip, kad būtų galima patikrinti bei pakartotinai svarstyti pagal 7 ir 8 straipsnius.

4. Prieš Šalių konferencijos, laikomos šio Protokolo Šalių susirinkimu, pirmąją sesiją kiekviena į I priedą įrašyta Šalis Pagalbinei mokslo ir technologijų konsultacijų institucijai pateikia svarstyti duomenis jos išmetamoms anglies sancaupoms 1990 m. nustatyti, kad būtų galima apskaičiuoti anglies sancaupų pokyčius vėlesniais metais. Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, per pirmąją sesiją arba kuo greičiau po jos priima sprendimą dėl sąlygų, taisyklių

ir nurodymų, kaip ir kurias papildomas žmogaus veiklos sritis, susijusias su šiltnamio efektą sukeliančių dujų, išmetamų iš šaltinių ir šalinamų absorbentais, pokyčiais dirbamoje žemėje, bei žemės naudojimo pokyčius ir miškininkystės kategorijas reikia papildomai įrašyti arba išbraukti nustatant į I priedą įrašytų Šalių normas, atsižvelgiant į neįmanomus numatyti dalykus, ataskaitų skaidrumą, galimybę jas patikrinti, Tarpvyriausybės klimato kaitos tarybos metodologinį darbą, Pagalbinės mokslo ir technologijų konsultacijų institucijos teikiamus patarimus pagal 5 straipsnį ir Šalių konferencijos sprendimus. Toks sprendimas taikomas antrajam ir vėlesniems įsipareigojimų laikotarpiams. Šalis tokį sprendimą dėl tokios papildomai įrašytos žmogaus veiklos gali taikyti ir savo pirmuoju įsipareigojimų laikotarpiu, jei ši veikla vykdoma nuo 1990 m.

5. Į I priedą įrašytos Šalys, pereinančios į rinkos ekonomiką, kurių baziniai metai ar laikotarpis buvo nustatytas pagal Šalių konferencijos sprendimą 9/CP.2, priimtą jos antroje sesijoje, vertindamos savo įsipareigojimų pagal šį straipsnį vykdymą remiasi tais baziniais metais ar laikotarpiu. Kitos į I priedą įrašytos ir į rinkos ekonomiką pereinančios Šalys, kurios dar nepateikė savo pirmojo nacionalinio pranešimo pagal Konvencijos 12 straipsnį, taip pat gali pranešti Šalių konferencijai, laikomai šio Protokolo Šalių susirinkimu, kad vertindamos savo įsipareigojimų pagal šį straipsnį vykdymą jos ketina remtis ne 1990 m., bet kitais baziniais metais ar laikotarpiu. Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, sprendžia, ar tokį pranešimą galima priimti.

6. Atsižvelgdama į šios Konvencijos 4 straipsnio 6 dalį, Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, į I priedą įrašytoms ir į rinkos ekonomiką pereinančioms Šalims gali leisti tam tikrą lankstumą įgyvendinant savo įsipareigojimus ne pagal šį, o pagal kitus šio Protokolo straipsnius.

7. Pirmuoju kiekiais nustatytų įsipareigojimų riboti ir mažinti išmetamus teršalus laikotarpiu nuo 2008 m. iki 2012 m. kiekvienai į I priedą įrašytai Šaliai nustatyta kiekį sudaro į B priedą jai įrašytas bendro į A priedą 1990 m. arba pagal šio straipsnio 5 dalį nustatytais baziniais metais ar laikotarpiu įrašytų jos išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio, apskaičiuoto pagal anglies dioksido ekvivalentą, procentas, padaugintas iš penkių. Tos į I priedą įrašytos Šalys, kuriose žemės naudojimo ar miškininkystės pokyčiai buvo pagrindinis 1990 m. išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų šaltinis, apskaičiuodamos joms nustatytas normas, į savo išmetamus teršalus 1990 m. baziniais metais ar laikotarpiu įtraukia bendrą išmetamų teršalų kiekį, apskaičiuotą remiantis antropogeniniu anglies dioksido ekvivalentu pagal šaltinius, atėmusios absorbentais dėl žemės naudojimo pokyčių pašalintus teršalus 1990 m.

8. Į I priedą įrašyta Šalis, apskaičiuodama šio straipsnio 7 dalyje minėtus hidrofluorangliavandenilių, perfluorangliavandenilių ir sieros heksafluorido kiekius, baziniais metais gali laikyti 1995 m.

9. Į I priedą įrašytų Šalių įsipareigojimai vėlesniems laikotarpiams bus nustatyti šio Protokolo B priedo pakeitimuose, kurie bus priimti pagal 21 straipsnio 7 dalies nuostatas. Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, inicijuoja tokių įsipareigojimų svarstymą bent prieš septynerius metus iki šio straipsnio 7 dalyje minėto pirmojo įsipareigojimų laikotarpio pabaigos.

10. Visi išmetamų teršalų mažinimo vienetai arba bet kuri nustatytos normos dalis, kurią šio Protokolo Šalis įsigyja iš kitos Šalies pagal 6 ar 17 straipsnio nuostatas, pridedama prie įsigyjančiajai Šaliai nustatytos normos.

11. Visi išmetamų teršalų mažinimo vienetai arba bet kuri nustatytos normos dalis, kurią šio Protokolo Šalis įsigyja iš kitos Šalies pagal 6 ar 17 straipsnio nuostatas, atimama iš įsigyjančiajai Šaliai nustatytos normos.

12. Visi patvirtinti sumažinti išmetamų teršalų kiekiai, kuriuos šio Protokolo Šalis įsigyja iš kitos Šalies pagal 12 straipsnio nuostatas, pridedami prie įsigyjančiajai Šaliai nustatyto kiekio.

13. Jei per įsipareigojimų laikotarpį į I priedą įrašytos Šalies išmetamų teršalų kiekis yra mažesnis už šiame straipsnyje jai nustatytą kiekį, tai susidaręs skirtumas tos Šalies prašymu pridedamas prie jai nustatyto kiekio ateinantiems įsipareigojimų laikotarpiams.

14. Kiekviena į I priedą įrašyta Šalis stengiasi įgyvendinti šio straipsnio 1 dalyje nurodytus įsipareigojimus taip, kad sumažintų neigiamą socialinį, ekologinį ir ekonominį poveikį besivystančioms valstybėms, šio Protokolo Šalims, ypač toms, kurios yra nurodytos Konvencijos 4 straipsnio 8 ir 9 dalyse. Laikydamosi Šalių konferencijos sprendimų dėl tų straipsnio dalių įgyvendinimo, Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, savo pirmojoje sesijoje apsvarsto, kokios priemonės yra reikalingos, kad tose dalyse nurodytoms Šalims būtų sumažintas neigiamas klimato kaitos poveikis ir (arba) taikomų priemonių poveikis. Į svarstytinus klausimus įeina finansavimas, draudimas ir technologijų perdavimas.

4 straipsnis

1. Laikoma, kad bet kurios į I priedą įrašytos Šalys, kurios sutiko drauge vykdyti įsipareigojimus pagal 3 straipsnį, yra tuos įsipareigojimus įvykdžiusios, jei jų bendras šiltnamio efektą sukeliančių dujų, išvardytų A priede, kiekis, apskaičiuotas remiantis antropogeninio anglies dioksido ekvivalentu, neviršija joms nustatytų kiekių, apskaičiuotų pagal jų išmetamų teršalų ribojimo ir mažinimo įsipareigojimus, įrašytus į B priedą, ir kiekių pagal 3 straipsnio nuostatas. Tokiame susitarime turi būti nurodyti kiekvienai susitarimo Šaliai nustatyti išmetamų teršalų kiekiai.

2. Tokio susitarimo Šalys praneša Sekretariatui susitarimo sąlygas savo ratifikavimo, priėmimo, tvirtinimo ir prisijungimo prie šio Protokolo dokumentų deponavimo dieną. Sekretariatas savo ruožtu apie tokio susitarimo sąlygas informuoja Konvencijos Šalis ir signatares.

3. Susitarimas galioja įsipareigojimų laikotarpiu, nurodytu 3 straipsnio 7 dalyje.

4. Jei Šalys veikia regioninės ekonominės integracijos organizacijos sistemoje arba kartu su ja, bet koks tos organizacijos sudėties pakeitimas po šio Protokolo priėmimo neturi įtakos pagal šį Protokolą prisiimtiems įsipareigojimams. Organizacijos sudėties pakeitimas turi įtakos tik tiems pagal 3 straipsnį prisiimtiems įsipareigojimams, kurie yra prisiimti po tokio pakeitimo.

5. Jei tokio susitarimo Šalys neįvykdo joms nustatyto bendro išmetamų teršalų mažinimo, kiekviena tokio susitarimo Šalis atsako už savo teršalų mažinimo įsipareigojimą, nustatytą susitarime.

6. Jei Šalys veikia kartu kaip regioninės ekonominės integracijos organizacijos narės ir jei ta organizacija yra šio Protokolo Šalis, tai kiekviena tokios regioninės ekonominės integracijos organizacijos valstybė narė, veikdama atskirai ir kartu su ta organizacija pagal 24 straipsnį, jei nepasiekiamas bendras išmetamų teršalų mažinimo lygis, yra atsakinga už savo išmetamų teršalų kiekį, kaip nurodyta tame straipsnyje.

5 straipsnis

1. Ne vėliau kaip prieš metus iki pirmojo įsipareigojimų laikotarpio pradžios kiekviena į I priedą įrašyta Šalis sukuria savo nacionalinę sistemą visų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kurioms Monrealio protokolas netaikomas, išmetamiems antropogeniniams teršalams pagal šaltinius ir šalinimą absorbentais įvertinti. Nurodymus tokioms nacionalinėms sistemoms, kuriose turi atsispindėti šio straipsnio 2 dalyje nurodyta metodika, priima Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, savo pirmojoje sesijoje.

2. Visų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kurioms Monrealio protokolas netaikomas, išmetamiems antropogeniniams teršalams pagal šaltinius ir šalinimą absorbentais įvertinti taikoma metodika, kurią Tarpvyriausybinių klimato kaitos komisija patvirtino ir kuriai Šalių konferencija savo trečiojoje sesijoje pritarė. Jeigu tokia metodika netaikoma, tuomet taikoma atitinkamai patikslinta metodika, kurią priima Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, savo pirmojoje sesijoje. Remdamasi, be kita ko, Tarpvyriausybinių klimato kaitos komisijos darbu ir Pagalbinės mokslo ir technologijų konsultacijų institucijos konsultacijomis, Šalių konferencija,

laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, reguliariai pakartotinai svarsto ir prireikus keičia šią metodiką ar jos patikslinimus visiškai atsižvelgdama į atitinkamus Šalių konferencijos sprendimus. Metodika pakartotinai svarstoma ar tikslinama tik siekiant nustatyti, ar laikomasi pagal 3 straipsnį priimtų įsipareigojimų dėl bet kurio įsipareigojimo, priimto vėliau, atlikus minėtą pakartotinį svarstymą.

3. Kai perskaičiuojami A priede išvardyti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetami antropogeniniai teršalai remiantis anglies dioksido ekvivalentu pagal šaltinius ir šalinimą absorbentais, taikomi pasaulio klimato atšilimo potencialūs dydžiai, kuriems Tarpvyriausybinė klimato kaitos komisija ir Šalių konferencija savo trečiojoje sesijoje yra pritarusios. Remdamasi, be kita ko, Tarpvyriausybės klimato kaitos komisijos darbu ir Pagalbinės mokslo ir technologijų konsultacijų institucijos konsultacijomis, Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, reguliariai pakartotinai svarsto ir prireikus patikslina tokių šiltnamio efektą sukeliančių dujų pasaulio klimato atšilimo potencialius dydžius visiškai atsižvelgdama į atitinkamus Šalių konferencijos sprendimus. Bet koks pasaulio klimato atšilimo potencialių dydžių pakartotinis svarstymas taikomas tik pagal 3 straipsnį priimtiems įsipareigojimams dėl bet kurio įsipareigojimo, priimto vėliau, atlikus minėtą pakartotinį svarstymą.

6 straipsnis

1. Siekdama įvykdyti pagal 3 straipsnį priimtus įsipareigojimus, bet kuri į I priedą įrašyta Šalis gali perduoti kitai Šaliai arba iš kitos Šalies įsigyti išmetamų teršalų mažinimo vienetus pagal projektus, kuriais siekiama sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetamus antropogeninius teršalus pagal šaltinius arba padidinti šalinimą absorbentais bet kuriame ekonomikos sektoriuje, jei:

- a) tokiam projektui yra pritariusios dalyvaujančios Šalys;
- b) tokiaame projekte numatyta sumažinti išmetamus teršalus pagal šaltinius arba padidinti jų šalinimą absorbentais daugiau, negu būtų sumažinta ar pagerinta kitu atveju;
- c) Šalis neįsigyja jokių teršalų mažinimo vienetų, jei tai neatitinka jos įsipareigojimų pagal 5 ir 7 straipsnius, ir
- d) išmetamų teršalų mažinimo vienetų įsigijimas papildo Šalies vidaus veiksmus siekiant įvykdyti įsipareigojimus pagal 3 straipsnį.

2. Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, pirmojoje sesijoje arba vėliau, kai tik praktiškai yra įmanoma, gali toliau kurti nurodymus dėl šio straipsnio įgyvendinimo, įskaitant patikrinimus ir ataskaitas.

3. Į I priedą įrašyta Šalis, prisiimdama atsakomybę, gali įgalioti juridinius asmenis dalyvauti veiksmuose, kuriais pagal šį straipsnį siekiama sukurti, perduoti teršalų mažinimo vienetus ar juos įsigyti.

4. Jei pagal atitinkamas 8 straipsnio nuostatas iškyla klausimas, ar į I priedą įrašyta Šalis vykdo šiame straipsnyje nurodytus reikalavimus, teršalų mažinimo vienetų perdavimas ir įsigijimas gali vykti toliau ir klausimui iškilus su sąlyga, kad Šalis negalės naudoti tokių vienetų savo įsipareigojimams pagal 3 straipsnį vykdyti tol, kol nebus išspręstas klausimas dėl to, ar ji laikosi reikalavimų.

7 straipsnis

1. Kiekviena į I priedą įrašyta Šalis savo metiniame šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kurioms Monrealio protokolas netaikomas, antropogeninių teršalų šalinimą iš šaltinių ir absorbentais, registre, kurį ji pateikia laikydamosi Šalių konferencijos susijusių sprendimų, nurodo pagal šio straipsnio 4 dalį būtiną papildomą informaciją siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi 3 straipsnio.

2. Kiekviena į I priedą įrašyta Šalis savo nacionaliniame pranešime, pateikiamame pagal Konvencijos 12 straipsnį, nurodo papildomą pagal šio straipsnio 4 dalį nustatytą informaciją, būtiną įrodant, kad ji laikosi savo įsipareigojimų pagal šį Protokolą.

3. Kiekviena į I priedą įrašyta Šalis šio straipsnio 1 dalyje reikalaujamą informaciją pateikia kasmet, pradedant pirmuoju registru, kurį reikia pateikti pagal Konvenciją už įsipareigojimų laikotarpio pirmuosius metus po to, kai jai įsigalioja šis Protokolas. Kiekviena tokia Šalis pagal šio straipsnio 2 dalį reikalaujamą informaciją pateikia pirmame nacionaliniame pranešime, kurį reikia pateikti pagal Konvenciją po to, kai jai įsigalioja šis Protokolas ir kai bus priimti nurodymai, numatyti šio straipsnio 4 dalyje. Kaip dažnai reikia pateikti šiame straipsnyje reikalaujamą informaciją, nustato Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, atsižvelgdama į nacionalinių pranešimų pateikimo tvarkaraštį, kurį yra priėmusi Šalių konferencija.

4. Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, atsižvelgdama į Šalių konferencijos parengtus nurodymus, kaip į I priedą įrašytos Šalys turi rengti nacionalinius pranešimus, savo pirmojoje sesijoje priima, o po to reguliariai pakartotinai svarsto nurodymus, kaip rengti šiame straipsnyje reikalaujamą informaciją. Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, prieš pirmąjį įsipareigojimų laikotarpį taip pat priima sprendimą dėl nustatytų kiekių atsiskaitymo tvarkos.

8 straipsnis

1. Kiekvienos į I priedą įrašytos Šalies pagal 7 straipsnį pateiktą informaciją pakartotinai svarsto ekspertų grupės pagal atitinkamus Šalių konferencijos sprendimus ir šiam tikslui Šalių konferencijos, laikomos šio Protokolo Šalių susirinkimu, pagal šio straipsnio 4 dalį priimtus nurodymus. Informacija, kurią kiekviena į I priedą įrašyta Šalis pateikia pagal 7 straipsnio 1 dalį, pakartotinai svarstoma kaip pateiktos surinktos metinės informacijos bei išmetamų teršalų registru ir nustatytų kiekių apskaitos dalis. Be to, kiekvienos į I priedą įrašytos Šalies pateikta informacija pakartotinai svarstoma, kai svarstomi pranešimai.

2. Ekspertų grupes koordinuoja Sekretoriatas. Grupių nariai atrenkami iš ekspertų, kurių kandidatūras siūlo Konvencijos Šalys, o prireikus ir tarpvyriausybines organizacijas pagal šiam tikslui Šalių konferencijos nustatytus metodinius nurodymus.

3. Pakartotinio svarstymo metu nuodugniai ir išsamiai techniniu požiūriu įvertinami visi aspektai, kaip šio Protokolo Šalis vykdo reikalavimus. Ekspertų grupės parengia Šalių konferencijai, laikomai šio Protokolo Šalių susirinkimu, ataskaitą, kurioje įvertina, kaip Šalis vykdo įsipareigojimus, ir nurodo visas galimas problemas bei veiksnius, turinčius įtakos įsipareigojimų vykdymui. Tokias ataskaitas Sekretoriatas siunčia visoms Konvencijos Šalims. Sekretoriatas sudaro tokiose ataskaitose nurodytų įgyvendinimo klausimų sąrašą, kurį pateikia Šalių konferencijai, laikomai šio Protokolo Šalių susirinkimu, toliau svarstyti.

4. Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, atsižvelgdama į Šalių konferencijos tam tikrus sprendimus, savo pirmojoje sesijoje priima ir vėliau reguliariai pakartotinai svarsto nurodymus, kuriais remdamosi ekspertų grupės tikrina, kaip vykdomi šio Protokolo reikalavimai.

5. Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, padedant Pagalbinei įgyvendinimo institucijai, o prireikus – Pagalbinei mokslo ir technologijų konsultacijų institucijai, svarsto:

a) pagal 7 straipsnį Šalių pateiktą informaciją bei pagal šį straipsnį ekspertų atliktų pakartotinių svarstymų ataskaitas ir

b) Sekretoriato pagal šio straipsnio 3 dalį sudarytą įgyvendinimo klausimų sąrašą bei visus Šalių iškeltus klausimus.

6. Apsvarščiusi šio straipsnio 5 dalyje nurodytą informaciją, Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, priima sprendimus visais šiam Protokolui įgyvendinti būtinais klausimais.

9 straipsnis

1. Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, atsižvelgdama į geriausią turimą mokslo informaciją ir klimato kaitos bei jos poveikio vertinimus, taip pat į atitinkamą techninę, socialinę ir ekonominę informaciją, reguliariai atlieka šio Protokolo pakartotinius svarstymus. Tokie svarstymai koordinuojami su atitinkamais pagal Konvenciją atliekamais pakartotiniais svarstymais, ypač su tais, kurių reikalauja Konvencijos 4 straipsnio 2 dalies d punktas ir 7 straipsnio 2 dalies a punktas. Remdamasi tokiais pakartotiniais svarstymais, Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, imasi atitinkamų veiksmų.

2. Pirmą kartą Protokolas pakartotinai svarstomas Šalių konferencijos, laikomos šio Protokolo Šalių susirinkimu, antroje sesijoje. Kiti svarstymai atliekami reguliariai ir laiku.

10 straipsnis

Visos Šalys, atsižvelgdamos į savo bendras, bet diferencijuotas pareigas ir konkrečius nacionalinės bei regioninės plėtros prioritetus, tikslus ir aplinkybes, nenustatydamos naujų įpareigojimų į I priedą neįrašytoms Šalims, bet patvirtindamos esamus įpareigojimus pagal Konvencijos 4 straipsnio 1 dalį, toliau juos įgyvendindamos bei siekdamos tvarios plėtros, atsižvelgdamos į Konvencijos 4 straipsnio 3, 5 ir 7 dalis:

a) sudaro, jei reikia ir įmanoma, taupias nacionalines, o prireikus regionines programas, padedančias pagerinti vietinius išmetamų teršalų rodiklius, veiklos duomenis ir (arba) modelius, kurie atspindi kiekvienos Šalies socialines bei ekonomines sąlygas ir pagal kuriuos būtų rengiami bei reguliariai atnaujinami antropogeninių išmetamų teršalų pagal šaltinius ir visų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kurioms Monrealio protokolas netaikomas, šalinimą absorbentais nacionaliniai registrai, naudojamos lyginamąją metodiką, dėl kurios turi susitarti Šalių konferencija, ir laikydamosi Šalių konferencijos priimtų nurodymų nacionalinių pranešimų rengimui;

b) sudaro, įgyvendina, skelbia ir reguliariai atnaujinama nacionalines, o prireikus regionines programas, kuriose yra numatomos priemonės klimato kaitai sušvelninti, ir priemonės, padedančias tinkamai prisitaikyti prie klimato kaitos:

i) tokios programos, be kita ko, parengiamos energetikos, transporto ir pramonės sektoriams, taip pat žemės ūkiui, miškininkystei ir atliekų tvarkymui. Be to, adaptacinės technologijos ir metodai, skirti teritorijų ir erdvių planavimui tobulinti, taip pat pagerintų prisitaikymą prie klimato kaitos, ir

ii) pagal 7 straipsnį į I priedą įrašytos Šalys pateikia informaciją apie veiksmus, vykdomus pagal šį Protokolą, įskaitant nacionalines programas; o kitos Šalys stengiasi savo nacionaliniuose pranešimuose nurodyti informaciją apie programas, kuriose yra numatytos priemonės, kurios, Šalies nuomone, prisideda sprendžiant klimato kaitos bei jos neigiamo poveikio problemas, įskaitant išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų didėjimo mažinimą, taip pat šalinimo absorbentais kokybės tobulinimą bei absorbcijos didinimą, pajėgumų stiprinimą ir adaptacines priemones;

c) bendradarbiauja skatindamos sudaryti tinkamas sąlygas kurti, taikyti ir platinti ekologiškai saugias su klimato kaita susijusias technologijas, pažangią patirtį, praktiką ir procesus, imasi visų praktiškai įmanomų veiksmų juos skatinti, remti ir finansuoti, prireikus perduoti ar padaryti juos prieinamus, ypač besivystančioms Šalims, taip pat kuria politiką ir programas, kaip tinkamai perduoti ekologiškai saugias technologijas, kurios priklauso valstybei arba viešajam

sektoriui, ir kuria privačiajam sektoriui palankią aplinką, kurioje jis galėtų skatinti ir didinti ekologiškai saugių technologijų perdavimą ir darytų jas prieinamesnes;

d) bendradarbiauja mokslo ir technikos tiriamuosiuose darbuose, skatina sistemingo stebėjimo sistemų priežiūrą ir plėtrą, duomenų archyvų kūrimą, kad būtų mažiau su klimato sistema, klimato kaitos neigiamu poveikiu bei su įvairių reagavimo strategijų ekonominiais ir socialiniais padariniais susijusių neaiškumų; skatina, plėtoja ir stiprina vidaus pajėgumus bei galimybes dalyvauti tarptautinėse ir tarpvyriausybiniuose tiriamųjų darbų, sistemingo stebėjimo programose ir tinkluose, atsižvelgiant į Konvencijos 5 straipsnį;

e) bendradarbiauja ir prireikus pasinaudodamos esamomis struktūromis tarptautiniu lygiu skatina švietimo ir mokymo programų plėtrą ir jų įgyvendinimą, įskaitant nacionalinių pajėgumų stiprinimą, ypač žmonių ir institucijų išteklių, bei keičiasi darbuotojais arba juos komandiruoja, taip pat nacionaliniu lygiu skatina, kad visuomenė suvoktų klimato kaitos problemą ir galėtų lengvai susipažinti su informacija apie klimato kaitą. Turėtų būti sukurtos tinkamos sąlygos šiai veiklai įgyvendinti pasinaudojant atitinkamomis Konvencijos struktūromis ir atsižvelgiant į jos 6 straipsnį;

f) savo nacionaliniuose pranešimuose pateikia informaciją apie pagal šį straipsnį vykdomas programas ir veiklą pagal atitinkamus Šalių konferencijos sprendimus, ir

g) vykdydamos įsipareigojimus pagal šį straipsnį, visiškai atsižvelgia į Konvencijos 4 straipsnio 8 dalį.

11 straipsnis

1. Įgyvendindamos 10 straipsnį, Šalys atsižvelgia į Konvencijos 4 straipsnio 4, 5, 7, 8 ir 9 dalis.

2. Įgyvendindamos Konvencijos 4 straipsnio 1 dalį pagal Konvencijos 4 straipsnio 3 dalies ir 11 straipsnio nuostatas, per Konvencijos finansinio mechanizmo veikiančią struktūrą ar struktūras išsivysčiusios valstybės, šios Konvencijos Šalys, ir kitos išsivysčiusios Šalys, įrašytos į Konvencijos II priedą:

a) teikia naujus ir papildomus finansinius išteklius, kad būtų galima padengti visas susitartas besivystančių valstybių, šios Konvencijos Šalių, patirtas sąnaudas skatinant esamų pagal Konvencijos 4 straipsnio 1 dalies a punkto įsipareigojimų įgyvendinimą, kuriuos apima 10 straipsnio a punktas, ir

b) taip pat teikia finansinius išteklius, įskaitant dėl technologijų, kurių reikia besivystančioms valstybėms, šios Konvencijos Šalims, perdavimo, kad jos galėtų visiškai padengti didėjančias įsipareigojimų pagal Konvencijos 4 straipsnio 1 dalį vykdymo sąnaudas, kurias apima 10 straipsnis ir dėl kurių besivystanti valstybė, šios Konvencijos Šalis, ir tarptautinė struktūra ar struktūros, nurodytos Konvencijos 11 straipsnyje, yra susitarusios pagal tą straipsnį.

Vykdamant šiuos priimtus įsipareigojimus, būtina atsižvelgti į lėšų srautų adekvatumą ir išankstinį numatymą bei į tai, kaip svarbu išsivysčiusioms valstybėms, šios Konvencijos Šalims, tą naštą atitinkamai pasidalyti. Gairės struktūrai ar struktūroms, atsakingoms už Konvencijos finansinio mechanizmo veikimą pagal atitinkamus Šalių konferencijos sprendimus, įskaitant ir iki šio Protokolo priėmimo priimtus sprendimus, taikomos *mutatis mutandis* šio straipsnio šios dalies nuostatomis.

3. Išsivysčiusios valstybės, šios Konvencijos Šalys, ir kitos išsivysčiusios Šalys, įrašytos į Konvencijos II priedą, taip pat gali teikti finansinius išteklius 10 straipsniui įgyvendinti, o besivystančios valstybės, šios Konvencijos Šalys, gali jais pasinaudoti per dvišalius, regioninius ir kitus daugiašalius kanalus.

12 straipsnis

1. Šiame straipsnyje apibrėžiamas švarios plėtros mechanizmas.

2. Švarios plėtros mechanizmo tikslas – padėti į I priedą neįrašytoms Šalims pasiekti tvarią plėtrą ir prisidėti prie Konvencijos galutinių tikslų, taip pat padėti į I priedą įrašytoms Šalims laikytis kiekiams nustatytų įsipareigojimų riboti ir mažinti išmetamus teršalus pagal 3 straipsnį.

3. Pagal švarios plėtros mechanizmą:

a) į I priedą neįrašytos Šalys turės naudoti iš projektų, kurių rezultatas – patvirtintas išmetamų teršalų mažinimas, ir

b) į I priedą įrašytos Šalys dėl tokių projektų susidarantį patvirtintą išmetamų teršalų mažinimą gali įskaityti kaip dalį atitinkamų kiekiams nustatytų įsipareigojimų riboti ir mažinti išmetamus teršalus pagal 3 straipsnį, vadovaudamosi Šalių konferencijos, laikomos šio Protokolo Šalių susirinkimu, sprendimais.

4. Švarios plėtros mechanizmą valdo ir jam vadovauja Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, o prižiūri švarios plėtros mechanizmo vykdomoji valdyba.

5. Dėl kiekvienos projektų veiklos rūšies atsirandančią sumažėjusią taršą tvirtina veikiančios struktūros, kurias skiria Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, remdamasi:

a) savanorišku kiekvienos dalyvaujančios Šalies patvirtintu dalyvavimu;

b) realia, galima išmatuoti ir ilgalaikė nauda, susijusia su klimato kaitos švelninimu, ir

c) išmetamų teršalų mažinimu, kuris pasiekiamas papildomai ir kuris būtų pasiektas, jei nebūtų patvirtintos projektų veiklos rūšys.

6. Švarios plėtros mechanizmas prireikus padeda sutvarkyti projektais patvirtintų veiklos rūšių finansavimą.

7. Savo pirmojoje sesijoje Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, nustato sąlygas ir procedūras, kurios užtikrintų skaidrumą, veiksmingumą ir atskaitomybę atliekant nepriklausomą auditą ir tikrinant projektų veiklą.

8. Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, užtikrina, kad dalis iš projektų patvirtintų veiklos rūšių gautų pajamų būtų panaudota administracinėms išlaidoms padengti ir padėti padengti prisitaikymo sąnaudas besivystančioms Šalims, kurios ypač jautrios klimato kaitos padariniams.

9. Švarios plėtros mechanizmo veikloje, įskaitant šio straipsnio 3 dalies a punkte nurodytą veiklą ir siekiant įsigyti patvirtintų išmetamų teršalų sumažinimus, gali dalyvauti privatūs ir (arba) valstybės subjektai, turintys laikytis gairių, kurias gali nustatyti švarios plėtros mechanizmo vykdomoji valdyba.

10. Nuo 2000 m. iki pirmojo įsipareigojimų laikotarpio pradžios patvirtintą išmetamų teršalų sumažinimą galima panaudoti, kai vykdomi pirmojo įsipareigojimų laikotarpio reikalavimai.

13 straipsnis

1. Šalių konferencija, kuri yra aukščiausiasis Konvencijos organas, laikoma Protokolo Šalių susirinkimu.

2. Konvencijos Šalys, kurios nėra šio Protokolo Šalys, gali dalyvauti bet kurioje Šalių konferencijos, kuri laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, sesijoje kaip stebėtojos. Kai Šalių konferencija yra laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, sprendimus dėl šio Protokolo priima tik šio Protokolo Šalys.

3. Kai Šalių konferencija yra laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, bet kuri Šalių konferencijos biuro narė, atstovaujanti kuriai nors Konvencijos Šaliai, kuri tuo metu nėra šio Protokolo Šalis, pakeičia papildomas narys, kuri šio Protokolo Šalys išrenka iš savo narių.

4. Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, reguliariai pakartotinai svarsto šio Protokolo įgyvendinimą ir pagal savo įgaliojimus priima sprendimus, būtinus siekiant skatinti jo veiksmingą įgyvendinimą. Ji vykdo šiuo Protokolu jai pavestas funkcijas ir:

a) remdamasi visa jai suteikta informacija pagal šio Protokolo nuostatas, vertina, kaip Šalys vykdo šį Protokolą, koks yra pagal šį Protokolą taikytų priemonių poveikis, ypač ekologinis,

ekonominis ir socialinis, bei koks visas bendras rezultatas ir pažangos mastas siekiant šios Konvencijos tikslų;

b) reguliariai nagrinėja Šalių įsipareigojimus pagal šį Protokolą, deramai apsvarstydama visų pakartotinių svarstymų, atliktų pagal Konvencijos 4 straipsnio 2 dalies d punktą ir 7 straipsnio 2 dalį, duomenis ir juos lygindama su Konvencijos tikslais, nagrinėja savo sukauptą patirtį įgyvendinant šį Protokolą ir mokslo bei technikos evoliuciją ir, atsižvelgdama į visa tai, svarsto bei priima reguliarias ataskaitas dėl šio Protokolo įgyvendinimo;

c) atsižvelgdama į Šalių skirtingas aplinkybes, atsakomybę ir pajėgumus bei jų įsipareigojimus pagal šį Protokolą, skatina ir lengvina pasikeitimą informacija apie Šalių taikomas priemones sprendžiant klimato kaitos ir jos padarinių problemas;

d) atsižvelgdama į Šalių skirtingas aplinkybes, atsakomybę ir pajėgumus bei jų įsipareigojimus pagal šį Protokolą, dviejų ar daugiau Šalių prašymu padeda koordinuoti jų taikomas priemones sprendžiant klimato kaitos ir jos padarinių problemas;

e) pagal Konvencijos tikslus ir šio Protokolo nuostatas, kuo geriau atsižvelgdama į atitinkamus Šalių konferencijos sprendimus, skatina ir vadovauja šio Protokolo veiksmingo įgyvendinimo palyginamųjų metodikų, kurioms turi pritarti Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, kūrimui bei jų reguliariam tobulinimui;

f) teikia rekomendacijas visais šio Protokolo įgyvendinimui svarbiais klausimais;

g) stengiasi mobilizuoti papildomus finansinius išteklius pagal 11 straipsnio 2 dalį;

h) steigia tokius pagalbinius organus, kurie būtini šiam Protokolui įgyvendinti;

i) siekia gauti ir prireikus panaudoja kompetentingų tarptautinių, tarpvyriausybinių ir nevyriausybinių organizacijų paslaugas, bendradarbiavimą ir teikiamą informaciją ir

j) vykdo kitas funkcijas, kurias gali reikėti vykdyti įgyvendinant šį Protokolą, ir svarsto visas užduotis, numatytas Šalių konferencijos priimtuose sprendimuose.

5. Šalių konferencijos darbo tvarkos taisyklės ir finansinės procedūros, taikomos pagal Konvenciją, šiam Protokolui taikomos *mutatis mutandis*, išskyrus atvejus, kai Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, bendru sutarimu nusprendžia kitaip.

6. Šalių konferencijos, laikomos šio Protokolo Šalių susirinkimu, pirmąją sesiją Sekretoriatas šaukia kartu su pirmąja Šalių konferencijos sesija, kuri yra numatyta po šio Protokolo įsigaliojimo. Vėliau eilinės Šalių konferencijos, laikomos šio Protokolo Šalių susirinkimu, sesijos vyksta kasmet kartu su eilinėmis Šalių konferencijos sesijomis, išskyrus atvejus, kai Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, nusprendžia kitaip.

7. Šalių konferencijos, laikomos šio Protokolo Šalių susirinkimu, neeilinės sesijos šaukiamos, kai Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, mano, kad tokia sesija yra būtina, arba gauna bet kurios Šalies rašytinį prašymą, jei per šešis mėnesius, skaičiuojant nuo to laiko, kai Sekretoriatas prašymą išsiunčia Šalims, prašymą paremia bent vienas trečdalis Šalių.

8. Šalių konferencijos, laikomos šio Protokolo Šalių susirinkimu, sesijose Jungtinės Tautos, jos specializuotos agentūros ir Tarptautinė atominės energetikos agentūra, taip pat bet kuri valstybė, esanti jų narė, ir stebėtoja, kuri nėra Konvencijos Šalis, gali būti atstovaujamos kaip stebėtojos. Kai bet kuris nacionalinis ar tarptautinis, vyriausybinių ar nevyriausybinių organų arba agentūra, turintis reikalingą kvalifikaciją klausimais, kuriems taikomas šis Protokolas, praneša Sekretoriatui apie savo norą būti atstovaujami Šalių konferencijos, laikomos šio Protokolo Šalių susirinkimu, sesijoje kaip stebėtojai, jiems gali būti leista tai daryti, išskyrus atvejus, jeigu tam prieštarauja bent vienas trečdalis dalyvaujančių Šalių. Stebėtojams leidžiama dalyvauti ir jie dalyvauja laikydamiesi šio straipsnio 5 dalyje nurodytų darbo tvarkos taisyklių.

14 straipsnis

1. Pagal Konvencijos 8 straipsnį įkurtas Sekretoriatas laikomas ir šio Protokolo sekretoriatu.

2. Konvencijos 8 straipsnio 2 dalis dėl Sekretoriato funkcijų ir Konvencijos 8 straipsnio 3 dalis dėl Sekretoriato funkcionavimui reikalingų priemonių šiam Protokolui taikomos *mutatis mutandis*. Be to, Sekretoriatas atlieka šiuo Protokolu jam pavestas funkcijas.

15 straipsnis

1. Pagalbinė mokslo ir technologijų konsultacijų institucija ir Pagalbinė įgyvendinimo institucija, įsteigtos pagal Konvencijos 9 ir 10 straipsnius, laikomos atitinkamai šio Protokolo Pagalbine mokslo ir technologijų konsultacijų institucija ir Pagalbine įgyvendinimo institucija. Konvencijos nuostatos dėl šių dviejų institucijų funkcionavimo šiam Protokolui taikomos *mutatis mutandis*. Šio Protokolo Pagalbinės mokslo ir technologijų konsultacijų institucijos ir Pagalbinės įgyvendinimo institucijos posėdžiai vyksta kartu su atitinkamais Konvencijos Pagalbinės mokslo ir technologijų konsultacijų institucijos ir Pagalbinės įgyvendinimo institucijos posėdžiais.

2. Konvencijos Šalys, kurios nėra šio Protokolo Šalys, gali dalyvauti kaip stebėtojos bet kurio pagalbinio organo posėdžio darbe. Kai šie pagalbiniai organai funkcionuoja kaip šio Protokolo pagalbiniai organai, sprendimus pagal šį Protokolą priima tik šio Protokolo Šalys.

3. Kai pagal Konvencijos 9 ir 10 straipsnius įkurti pagalbiniai organai vykdo funkcijas šio Protokolo klausimais, bet kuris pagalbinių organų biurų narys, atstovaujantis kuriai nors Konvencijos Šaliai, kuri tuo metu nėra šio Protokolo Šalis, pakeičiamas papildomu nariu, kurį šio Protokolo Šalys renka iš savo narių.

16 straipsnis

Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, kaip galima greičiau apsvarsto daugiašalio konsultacinio proceso, nurodyto Konvencijos 13 straipsnyje, taikymą šiam Protokolui ir atitinkamai jį pakeičia, atsižvelgdama į visus atitinkamus sprendimus, kuriuos yra priėmusi Šalių konferencija. Visi daugiašaliai konsultaciniai procesai, kurie gali būti taikomi šiam Protokolui, vykdomi nepažeidžiant pagal 18 straipsnį numatytos tvarkos ir mechanizmų.

17 straipsnis

Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, nustato prekybos išmetamaisiais teršalais atitinkamus principus, sąlygas, taisykles ir gaires, ypač dėl tikrinimo, ataskaitų rengimo ir atskaitomybės. Šalys, įrašytos į B priedą, gali dalyvauti prekiaujant išmetamaisiais teršalais, siekdamos įvykdyti savo įsipareigojimus pagal šio Protokolo 3 straipsnį. Bet kokia tokia prekyba yra papildoma priemonė Šalies vidaus veiksams, siekiant įvykdyti kiekiais nustatytus įsipareigojimus riboti ir mažinti išmetamus teršalus pagal tą straipsnį.

18 straipsnis

Šalių konferencija, laikoma šio Protokolo Šalių susirinkimu, pirmojoje sesijoje patvirtina atitinkamus ir veiksmingus mechanizmus ir procedūras, įskaitant ir orientacinį padarinių sąrašą, pagal kuriuos nustatomi ir sprendžiami atvejai, kai nesilaikoma šio Protokolo nuostatų atsižvelgiant į tokio nesilaikymo priežastis, pobūdį, mastą ir dažnumą. Pagal šį straipsnį numatomos procedūros ir mechanizmai, turintys privalomus padarinius, priimami kaip šio Protokolo pakeitimas.

19 straipsnis

Konvencijos 14 straipsnis dėl ginčų sprendimo taikomas šiam Protokolui *mutatis mutandis*.

20 straipsnis

1. Šio Protokolo pakeitimus gali siūlyti bet kuri Šalis.
2. Šio Protokolo pakeitimai priimami eilinėje Šalių konferencijoje, laikomoje šio Protokolo Šalių susirinkimu. Šio Protokolo siūlomo pakeitimo tekstą Sekretoriatas praneša Šalims bent prieš šešis mėnesius iki posėdžio, kuriame siūloma pakeitimą priimti. Sekretoriatas siūlomo pakeitimo tekstą taip pat praneša Konvencijos Šalims ir signatarėms bei depozitarui informacijos tikslais.
3. Šalys stengiasi dėl kiekvieno siūlomo šio Protokolo pakeitimo priėti prie bendros nuomonės bendru sutarimu. Jei visos pastangos bendrai susitarti išeikvotos ir Šalys nesusitaria, pakeitimas priimamas kaip paskutinė priemonė Šalių susirinkime dalyvaujančių ir balsuojančių trijų ketvirtadalių balsų dauguma. Apie priimtą pakeitimą Sekretoriatas praneša depozitarui. Depozitaras pakeitimą išsiunčia visoms Šalims, kad šios jį priimtų.
4. Pakeitimo priėmimo dokumentai deponuojami depozitarui. Pakeitimas, priimtas šio straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, įsigalioja jį priėmusioms Šalims devyniasdešimtą dieną po to, kai depozitaras gauna priėmimo dokumentus bent iš trijų ketvirtadalių šio Protokolo Šalių.
5. Bet kuriai kitai Šaliai pakeitimas įsigalioja devyniasdešimtą dieną po to, kai toji Šalis depozitarui deponuoja to pakeitimo priėmimo dokumentą.

21 straipsnis

1. Šio Protokolo priedai yra neatskiriama jo dalis ir, jei aiškiai nenumatyta kitaip, nuoroda į šį Protokolą kartu reiškia nuorodą į bet kurį jo priedą. Po šio Protokolo įsigaliojimo galima priimti tik tokius priedus, kuriuose nurodomi tik mokslinio, techninio, procedūrinio ar administracinio pobūdžio sąrašai, blankai ar kitokia aprašomoji medžiaga.
2. Bet kuri Šalis gali siūlyti šio Protokolo priedus ir šio Protokolo priedų pakeitimus.
3. Protokolo priedai ir Protokolo priedų pakeitimai priimami Šalių konferencijos, laikomos šio Protokolo Šalių susirinkimu, eilinėje sesijoje. Siūlomo priedo ar priedo pakeitimų tekstą Sekretoriatas praneša Šalims bent prieš šešis mėnesius iki posėdžio, kuriame siūloma jį priimti. Sekretoriatas siūlomo priedo ar priedo pakeitimo tekstą taip pat praneša Konvencijos Šalims ir signatarėms bei depozitarui informacijos tikslais.
4. Šalys stengiasi pasiekti bendrą nuomonę dėl siūlomo priedo ar priedo pakeitimo. Jeigu visos pastangos pasiekti bendrą nuomonę išeikvotos ir susitarimo nepasiekama, priedas ar priedo pakeitimas kaip paskutinė priemonė priimamas Šalių susirinkime dalyvaujančių ir balsuojančių trijų ketvirtadalių balsų dauguma. Priimtą priedą arba priedo pakeitimą Sekretoriatas praneša depozitarui. Depozitaras išsiunčia visoms Šalims, kad šios priedo pakeitimą priimtų.
5. Priedas, išskyrus A ir B priedus, kuris buvo priimtas arba pataisytas šio straipsnio 3 ir 4 dalyse numatyta tvarka, įsigalioja visoms šio Protokolo Šalims praėjus šešiams mėnesiams po to, kai depozitaras toms Šalims pranešė apie priimtą priedą ar priedo pakeitimą, išskyrus tas Šalis, kurios per nurodytą laikotarpį depozitarui raštu pranešė apie tai, kad jos nepriima priedo ar priedo pakeitimo. Šalims, kurios savo pranešimą, jog priedo ar priedo pakeitimo nepriima, atsiima, priedas ar priedo pakeitimas įsigalioja devyniasdešimtą dieną po to, kai pranešimą apie tokį atsiėmimą gauna depozitaras.
6. Jei priedo ar priedo pakeitimo priėmimas lemia šio Protokolo pakeitimą, toks priedas ar priedo pakeitimas neįsigalioja tol, kol neįsigalioja šio Protokolo pakeitimas.
7. Šio Protokolo A ir B priedų pakeitimai priimami ir įsigalioja 20 straipsnyje nustatyta tvarka tuo atveju, jei bet koks B priedo pakeitimas priimamas tik gavus atitinkamos Šalies rašytinį sutikimą.

22 straipsnis

1. Kiekviena Šalis turi po vieną balsą, išskyrus atvejus, numatytus šio straipsnio 2 dalyje.
2. Regioninės ekonominės integracijos organizacijos savo kompetencijos klausimais naudojami teise turėti tiek balsų, kiek jos turi valstybių narių, šio Protokolo Šalių. Tokia organizacija savo balsavimo teise nesinaudoja, jei kuri nors jos valstybė narė pasinaudoja savo teise, ir atvirkščiai.

23 straipsnis

Šio Protokolo depozitaras yra Jungtinių Tautų Generalinis Sekretorius.

24 straipsnis

1. Šis Protokolas teikiamas pasirašyti, o vėliau ratifikuoti, priimti ir patvirtinti valstybėms ir regioninės ekonominės integracijos organizacijoms, kurios yra Konvencijos Šalys. Jis bus pateiktas pasirašyti nuo 1998 m. kovo 16 d. iki 1999 m. kovo 15 d. Jungtinių Tautų būstinėje Niujorke. Prie šio Protokolo bus galima prisijungti kitą dieną po to, kai baigiama pasirašyti. Ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ir prisijungimo dokumentai deponuojami depozitarui.

2. Bet kuri regioninės ekonominės integracijos organizacija, kurios nėra viena valstybė narė nėra šio Protokolo Šalis, tapusi šio Protokolo Šalimi, privalo laikytis visų šiame Protokole numatytų įpareigojimų. Jei tokių organizacijų viena ar daugiau valstybių narių yra šio Protokolo Šalys, tokia organizacija ir jos valstybės narės nusprendžia, kokia atsakomybė kiekvienai jų tenka vykdant šiame Protokole numatytus įpareigojimus. Tokiais atvejais tokia organizacija ir jos valstybės narės neturi teisės naudotis teisėmis pagal šį Protokolą vienu ir tuo pačiu metu.

3. Savo ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentuose regioninės ekonominės integracijos organizacijos nurodo savo kompetenciją šio Protokolo reglamentuojamais klausimais. Tokios organizacijos apie savo kompetencijos esminius pasikeitimus taip pat praneša depozitarui, kuris savo ruožtu apie tai praneša Šalims.

25 straipsnis

1. Šis Protokolas įsigalioja devyniasdešimtą dieną po to, kai ne mažiau kaip 55 į I priedą įrašytos Konvencijos Šalys, kurių daliai tenkantis bendras anglies dioksido teršalų kiekis 1990 m. sudarė bent jau 55 proc. bendro visų į I priedą įrašytų Šalių anglies dioksido teršalų kiekio, deponavo savo ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ir prisijungimo dokumentus.

2. Šiame straipsnyje „Šalių, įrašytų į I priedą, bendras anglies dioksido teršalų kiekis 1990 m.“ – kiekis, kurį nurodė į I priedą įrašytos Šalys šio Protokolo priėmimo dieną ar anksčiau savo pirmame nacionaliniame pranešime, pateiktame pagal Konvencijos 12 straipsnį.

3. Kiekvienai valstybei ar regioninės ekonominės integracijos organizacijai, kuri ratifikuoja, priima ar patvirtina šį Protokolą arba prie jo prisijungia po to, kai šio straipsnio 1 dalyje nurodytos įsigaliojimo sąlygos yra įvykdytos, šis Protokolas įsigalioja devyniasdešimtą dieną po to, kai ji deponavo savo ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentus.

4. Taikant šį straipsnį, dokumentas, kurį deponuoja regioninės ekonominės integracijos organizacija, nelaikomas tų dokumentų, kuriuos deponuoja organizacijos valstybės narės, papildomu dokumentu.

26 straipsnis

Šiam Protokolui negali būti taikomos jokios išlygos.

27 straipsnis

1. Praėjus trejiems metams po to, kai šis Protokolas įsigaliojo kuriai nors Šaliai, toji Šalis bet kuriuo metu gali denonsuoti šį Protokolą pateikusi depozitarui pranešimą raštu.
2. Toks denonsavimas įsigalioja praėjus vieneriems metams po to, kai depozitaras gauna pranešimą apie denonsavimą, arba vėliau, kaip nurodyta tame pranešime.
3. Laikoma, kad Šalis, denonsavusi Konvenciją, taip pat denonsuoja ir šį Protokolą.

28 straipsnis

Šio Protokolo originalas, kurio tekstai anglų, arabų, ispanų, kinų, prancūzų ir rusų kalbomis yra autentiški, deponuojamas Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui.

PRIIMTAS tūkstantis devyni šimtai devyniasdešimt septintų metų gruodžio vienuoliką dieną Kiote.

TAI PATVIRTINDAMI, toliau nurodyti tinkamai įgalioti asmenys nurodytomis dienomis pasirašė šį Protokolą.

A priedas**Šiltnamio efektą sukeliančios dujos**

Anglies dioksidas (CO₂)

Metanas (CH₄)

Nitrito oksidas (N₂O)

Hidrofluoroangliavandeniliai (HFC_s)

Perfluorangliavandeniliai (PFC_s)

Sieros heksafluoridas (SF₆)

Sektorių / šaltinių kategorijos

Energetika

    Kuro deginimas

        Energetikos pramonė

        Apdirbamoji pramonė ir statyba

        Transportas

        Kiti sektoriai

        Kita

Lakiosios kuro išlėkos

    Kietasis kuras

    Nafta ir gamtinės dujos

    Kita

Pramoniniai procesai

    Naudingųjų iškasenų gavyba

    Chemijos pramonė

    Metalų gamyba

    Kita gamyba

    Halogenangliavandenilių ir sieros heksafluorido gamyba

    Halogenangliavandenilinių ir sieros heksafluorido naudojimas

    Kita

Tirpiklių ir kitų produktų naudojimas

Žemės ūkis

    Žarnų fermentacija

    Mėšlo tvarkymas

    Ryžių auginimas

    Žemės dirbimas

    Valdomas savanų deginimas

    Žemės ūkio produktų likučių deginimas laukuose

    Kita

Atliekos

    Kietųjų atliekų šalinimas ant žemės

    Nuotekų tvarkymas

    Atliekų deginimas

    Kita

B priedas

Šalis	Kiekiais nustatyti įsipareigojimai riboti ir mažinti išmetamus teršalus (procentais pagal bazinius metus ar laikotarpį)
Airija	92
Australija	108
Austrija	92
Belgija	92
Bulgarija*	92
Čekijos Respublika*	92
Danija	92
Estija*	92
Europos Bendrija	92
Graikija	92
Islandija	110
Ispanija	92
Italija	92
Japonija	94
Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė	
Jungtinės Amerikos Valstijos	93
Kanada	94
Kroatija*	95
Latvija*	92
Lenkija*	94
Lichtenšteinas	92
Lietuva*	92
Liuksemburgas	92
Monakas	92
Naujoji Zelandija	100
Nyderlandai	92
Norvegija	101
Portugalija	92
Prancūzija	92
Rumunija*	92
Rusijos Federacija*	100
Slovakija*	92
Slovėnija* 9	2
Suomija	92
Švedija	92
Šveicarija	92
Ukraina*	100
Vengrija*	94
Vokietija	92

* Į rinkos ekonomiką pereinančios šalys.

